

УДК 792.7: 7.071.2: 929 (477)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРСОНОЛОГІЇ ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА ЕСТРАДИ

Конвалюк Уляна Володимирівна – асистент, ДВНЗ

«Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника»

orcid.org/0000-0003-4920-0065

doi.org/10.35619/ucpmk.vi31.228

mailto:konvalyk36@gmail.com

Досліджуються персоналістичні моделі, запропоновані представниками психоаналізу, аналітичної психології, структурною психологією, екзистенціалізмом, дослідниками суб'єкта і інтерсуб'єктності. Акцентована увага на культурологічній праці О. Старовойтенко про життя особистості в культурі, розробці нею персонології як «науки синтезу». Взявши за основу авторське визначення поняття «персоносфера» Г. Хазагерова, запропоновано власну інтерпретацію терміну «персоносфера української пісенної естради». Завдяки національній персонофері української пісенної естради, яка зберігає образи всіх її діячів і образи, створені ними, можна краще розуміти власну культуру. Така персоносфера об'єднує творчі особистості цього сегменту культури, робить їх зрозумілими один одному, полегшує спілкування з ними.

Ключові слова: персонологія, персоносфера, культурологія, філософія, психологія, вокальне мистецтво естради.

Постановка проблеми. Персонологія як наука про особистість складалася з ХІХ – до середини ХХ ст. Тривалий взаємовплив мистецтва, філософської антропології і психології поступово визначив становлення персонології як загальної науки про особистість. Чіткі персонологічні акценти можна знайти у філософських працях багатьох учених. Ті чи інші акценти у філософсько-аналітичному пошуку особистості ставали парадигмами її розкриття в авторській концепції, науковій школі або значному дослідницькому напрямі. О. Старовойтенко подає ті з них, що історично виокремились: пізнання особистості в Універсумі; пізнання суспільної сутності особистості; рефлексивно-феноменологічний підхід до особистості; структурно-типологічне вивчення особистості; пізнання особистості у вимірах «життя» [19; 116].

Аналіз досліджень та публікацій. Персоналістичні моделі вибудовані у працях багатьох зарубіжних учених (А. Маслоу, А. Менегетті, Е. Муньє, З. Фрейда, К. Юнга). Питання персонофери відображені у працях Л. Гекмана та Г. Хазагерова. Найбільш повно персоналістичні моделі окреслені у праці згаданої вже О. Старовойтенко.

Мета статті: виявити персоналістичні моделі, запропоновані психоаналізом, аналітичною психологією, структурною психологією, екзистенціалізмом, дослідниками суб'єкта і інтерсуб'єктності.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до моделі *заперечення особистістю життя* («віталізм» А. Шопенгауера, Ф. Ніцше, раннього З. Фрейда; «декаданс» Й. Я. Бохофена, Л. Клагеса, О. Шпенглера, Й. Гейзінга) індивідуальне життя пробуджується поривом, стрімким прагненням людини до нього, несе з собою могутній заряд психічної енергії і ірраціональні устремління до справжнього, тобто до того, що відповідає емпіричній реальності, існуванню. Однак, як зауважує О. Старовойтенко, «в життя деструктивно втручається «принцип дереалізації», коли свідомість заміщає безпосередні враження ідеальними конструктами, а природні пориви, які прагнуть визволення, подавлює і витісняє. Таким чином, життя обезсилюється духом, *особистісне* начало протистоїть *безособистісному*, несвідомому» [19; 117]. О. Старовойтенко наголошує, що в сучасній культурі установка на «заперечення життя» увібрала в себе багато різночасових культурних змістів і трансформувалася у визнання і обґрунтування багатоманітних форм ставлення до смерті [19; 118].

Модель розвитку особистістю життя (Е. Гуссерль, А. Бергсон, С. К'єркегор, М. Гайдегер, М. Шелер, Е. Муньє, К. Ясперс, М. Бердяєв) можна виразити формулою: життя відтворюється, розвивається і перетворюється особистістю. Суттєвими відмінностями від попередньої моделі є акценти на *надособистісні* основи індивідуального буття, на ціннісне наповнення життя, на «Я», самопізнання, самозростання, творчу трансценденцію особистості. Творець французького персоналізму Е. Муньє вказував на життєвий розвиток особистості з «центру духа» в духовну особистість, яка поєднує здібності людини володіти ціннісною свідомістю, свободою творчості і трансценденцією до свого призначення. Особистість, на його думку, це духовна істота, яка визначається індивідуальним способом існування і самостійністю у своєму бутті. «Особистість – це абсолютне начало у порівнянні з будь-якою, матеріальною чи соціальною, реальністю і будь-якою іншою людською особистістю» [13; 301].

Видатний російський мислитель М. Бердяєв вважав, що вчення про людину є, насамперед,

вченням про особистість. Для нього індивідуум – категорія натуралістично-біологічна, а особистість – категорія релігійно-духовна [3; 62]. Індивідуум, за М. Бердяєвим, народжується і помирає, а особистість твориться Богом. Разом із тим, особистість – категорія аксіологічна, оціночна. В персоніфікованій концепції вченого на перший план постають питання «хто» і «як» здійснює і розвиває індивідуальне життя. Це – світ вищих цінностей, спільність з іншими людьми, різні рівні соціальності, психологічний зв'язок зі світом, вплив несвідомого, вищий і нижчий рівні життя [3; 63–67]. О. Старовойтенко так трактує основні засади персоналізму М. Бердяєва. *Світ вищих цінностей* виявляється в індивідуальній особистості здібностями до свободи, творчості, любові. *Спільність з іншими людьми* дана у формах родових, історичних, культурних, традиційних, сімейних, спадкових якостей особистості. *Різні рівні соціальності* дані особистості в оволодінні колективним несвідомим, в її здатності до взаємодії з іншими людьми, здатності виходити з ізоляції, здатності до історичних дій. *Психологічний зв'язок зі світом* представлений в біографічній цілісності, єдності думки, уяви, почуттів, волі, творчої особистості. *Зв'язок із трансцендентним* позиціонується в особистості з її духовними якостями, талантом, інтуїцією призначення, «голосом Я», потребою до повноти життя, почуттям самотності. *Вплив несвідомого* представлено у стійкому налаштуванні до морального, натхненного, розумного і до низького, стихійного, руйнівного життя. *Вищий і нижчий рівні життя* дані в якійсь двоякості особистості, поєднанні в ній богоподібного – звіроподібного, вільного – рабського, жертвовного – егоїстичного, здатностей до підйому і падіння. Неусвідомлений рівень життя визначає те, що в особистості вживаються древня людина, дитя з інфантильними потягами, невротик і божевільний [19; 121–122].

Персоналізм М. Бердяєва являє собою дуалістичну філософію тому, що за його концепцією людина належить двом світам – земному і вічності, царству Божому. «Обґрунтувати персоналізм, який має і свою соціальну проекцію, можливо лише у тому випадку, коли ми визнаємо, що проблема людини первинніша від проблем суспільства» [4; 4]. – настоював М. Бердяєв і говорив про неминучість трансцендентування світу, визначаючи особистість як духовну категорію, оскільки вона є образом і подобою Божою. Тому в основі соціальної проекції персоналізму лежить «ідея достоїнства всякої людської особистості, яка повинна отримати можливість себе реалізувати» [4; с. 7], чого її позбавляють антиперсоналістичні режими. «Особистість повинна думати про суспільство, про інших, суспільство ж повинно виключно думати про особистість», – стверджував мислитель. І виявлятися це буде в релігійному створенні «нового життя, нового буття» [5; 449] як служіння людини людям і розкриття її подоби Творцю. Роздуми М. Бердяєва про те, що усвідомлені якості особистості багатьма своїми зв'язками і джерелами розвитку сягають неусвідомленої організації, що стійка особистісна інстанція може бути осмислена з точки зору взаємодії свідомого і несвідомого, близька іншому екзистенціалісту – К. Ясперсу, який запропонував оригінальну *концепцію типологічної будови особистості*. Вона ґрунтувалася на визначенні особистості як характерної для індивіда структури якостей, де особливе місце належить тим із них, які керують індивідуальною поведінкою з трьох позасвідомих рівнів: рівня колективного і особистого несвідомого; рівня вродженої тілесно-психічної конституції; рівня трансцендентної даності особистої свободи і конечної мети особистого буття [28]. О. Старовойтенко підкреслює, що «доступні свідомості особистісні якості структуровані в моделі Ясперса за принципом опозицій і за принципом взаємозв'язку в особистісні типи. Типи об'єднуються ним в «ідеальні», «характерологічні» і «реальні» типології» [19; 125]. «Ідеальні» типології будуються на основі теоретичних узагальнень (наприклад, розрізнення типів екстравертів і інтровертів). «Характерологічні» типології стосуються гіпотетичних якостей, які визначаються опосередковано, через аналіз і оцінку поведінкових виявів, пов'язаних з «темпераментом», «волею» і «рефлексією» особистості. «Реальні» типології належать до індивідуальних ознак, які можна безпосередньо спостерігати, наприклад, до «будови тіла» і «невротичних відхилень».

Модель особистісного опосередкування свідомо-несвідомого життя (класичний психоаналіз, аналітична психологія та ін..) вибудована З. Фройдом та К. Юнгом, які у своїх психологічних ученнях про несвідоме змістили пізнавальні акценти з «людини взагалі» на індивідуальність [21, 24, 26]. Для психології була прагматично окреслена предметна галузь: «індивідуальна особистість». Як підкреслює О. Старовойтенко, «при її вивченні були акцентовані динаміка психічного життя, роздвоєння психіки на свідому і несвідому, відносини особистого і колективного несвідомого, структура і типи особистості» [19; 128]. З точки зору класичного психоаналізу, в спонтанній життєвій динаміці індивід внутрішньо конститується в якості «особистості» як гнучкого інтеграла активів і ефектів свідомості, особистого і надособистого несвідомого або психічної структури, яка об'єднує відносно стійкі «Я», «Воно» і «Зверх-Я». «Особистість опосередковує психічне життя, може продуктивно сублимувати енергію несвідомого в актах творчої свідомості, асимілювати елементи «Воно» в «Я», посилювати або послаблювати можливості свідомості за рахунок звернення до утворень несвідомого, перетворювати глибинний світ в об'єкт самопізнання або в суб'єкта безконтрольної влади» [19; 129].

Відповідно до юнгіанського трактування, в суцільному і одночасно диференційованому процесі психічної активності провідна роль належить актуалізації первинних життєвих прагнень, пов'язаних із ними «архетипів» і символів несвідомого. До прагнень, які володіють найбільшим динамізуючим ефектом, належать прагнення любити, жадоба влади, бажання досягнень, прагнення до автономії, незалежності і підпорядкування, бажання самоствердження, руйнівні і саморуйнівні бажання. В контексті психоаналізу «Его» виступає «апаратом» захисту, стримування, контролю і не часто – засобом саморозвитку і переведення потенціалу несвідомого на рівень активного індивідуального відтворення і оновлення цінностей культури. Олена Старовойтенко підкреслює культуротворче значення Его-свідомості – ідеї про символи як втілення архетипів у бутті культури, як інструменти культурного розвитку суспільства і індивідів, як форми використання особистості в культурному самовираженні [19; 131].

У контексті *моделі ставлення особистості до життя* (Л. Фейєрбах, М. Бубер, Ж.-П. Сартр, М. Бахтін, С. Франк, С. Рубінштейн) «життя» і «особистість» набули інтерпретацію, яка підкреслює становлення людини в суспільстві суверенних індивідів і розвиток індивідуального Я в єдності з іншими Я. Основною «одиницею» колективного життя і провідним способом соціальної активності індивіда було визначено *діалог автономних особистостей* (за О. Старовойтенко) [19; 136]. В новому баченні особистість набувала реальності, тілесності, статевої специфіки, соціально орієнтованого мислення, здатності до колективних дій – того, що необхідно для повноцінного спілкування.

У концепції М. Бубера вибудовується система понять, які узагальнено характеризують динаміку екзистенційної ситуації життєвого єднання особистостей: *зустріч* (момент взаємопритягнення особистостей, виникнення в них готовності до діалогу), *подія* (подолання особистістю своєї ізоляції, реалізація діалогічного ставлення), *прорив самотності* (момент розуміння людиною іншої особистості і її іншості, автономії), *між* (місце і час взаємодії, буттєвої єдності особистостей), *діалог* (зв'язок двох людей, при якому кожен викликає іншого на безпосередню, зацікавлену відповідь, яка ґрунтується на згоді). Діалог суперечливо і гармонійно поєднує того, хто дає і того, хто бере, того, хто дарує, і того, хто приймає, того, що веде, і того, що ведуть, діяльного і пасивного, того, що пізнає і того, що сумнівається, того, хто навчає і того, хто вчиться [6].

У працях Жан-Поля Сартра [18] та М. Бахтіна [1, 2] висловлено ідеї щодо відносин між людьми. О. Старовойтенко їх узагальнила таким чином. Про будь-які відносини особистості можна сказати, що вони прямо або опосередковано адресовані іншим особистостям; реалізуються в середині індивідуального життєвого процесу в якості динаміки, яка їх утворює; охоплює і поєднує спільною активністю багатьох значимих людей; нерозривно пов'язані в самосвідомості суб'єкта з внутрішнім прийняттям інших [19; 139]. Відносини трансцендентні в тому розумінні, що підтримують зв'язок особистості з глобальним світом усіх людських життів, усіх культур, мов, текстів, вірувань; це звернення до сфери «абсолютної людськості», спосіб причетності до створення Людини.

Філософські концепції протікання життя у формі відносин, завдяки своїй персоналістичності і екзистенційності, змогли проникнути в психологічні теорії особистості, які розроблялися російськими вченими О. Лазурським, В. Мясіщевим, С. Рубінштейном, С. Франком.

О. Лазурський та С. Франк, ґрунтуючись на філософських положеннях про відносини і структурну теорію характеру, в 1912 р. розробили «Програму дослідження особистості у її відносинах із середовищем» [8], яка мала на меті сприяти створенню нового фундаментального вчення про особистість. Аналітична модель за О. Лазурським і С. Франком являє собою масштабну класифікацію відносин (ставлення до речей, природи, до інших людей, до кохання, до моралі, до знання і науки, до своєї особистості) і сьогодні може ввійти в соціокультурні проекти «Особистість».

Фундаментальну онто-психологічну теорію особистості С. Рубінштейна [15, 16, 17] можна розглядати як основу досліджень культурного і психологічного розвитку відносин. Автор запропонував концепцію самовизначення і самодіяльності особистості, яка ґрунтується на ідеї про рефлексії, яка збирає в «Я» найбільш значимі для індивіда акти освоєння знань, художнього споглядання, зустрічей з добром і злом, любові, самопізнання і відкриття смерті. Всі ці акти, узагальнюючись в «Я», утворюють індивідуальне «ставлення до життя» або «життєві відносини», які намагаються виразитися в діях і поступках. Розвиток *діяльної особистості* є основним ефектом інтегрованих і рефлексивно регульованих відносин. Підсумковим предметом психології, який пізнається методом розкриття єдності психіки і діяльності, є психічне життя особистості. Я, включене і діяльне життя, здійснює функцію внутрішньої детермінації дій, беручи участь їх мотивування, цілепокладання, смислоутворення, регуляції і реалізації. Закріплюючи і відтворюючи цінні способи і результати діяльності, Я стає ініціюючим началом перетворювальної діяльності, її суб'єктом, який в перспективі набуває сили вільного саморуху і використовує можливості позасвідомої психіки. Тоді діяльність суб'єкта перетворюється у творчу, яка долає існуючі кордони себе, обставин, намічених цілей, задумів, стратегій і прогнозів.

Особистість у свідомому, діяльному, творчому взаємозв'язку із буттям, на думку О. Старовойтенко, «стає *автором* свого життя» [19; 145]. Єдність дієво-рефлексивного заперечення і перетворення Я складає основну суть *творчої самодіяльності*, обумовлюючи активну роль особистості не тільки у ставленні до світу, але і у ставленні до себе. С. Рубінштейн писав: «Особистість є більш значимою, чим більшою є сфера її дій і той світ, в якому вона живе ... Одним і тим же актом творчої самодіяльності, створюючи світ і себе, особистість створюється і визначається, включаючись в її всеохоплююче ціле» [15; 438].

Самодіяльність, самопізнання, самовираження індивіда сприяють здійсненню відносин на високому ціннісному рівні. Провідними цінностями людського буття, які виступають орієнтирами смислотворення, С. Рубінштейн вважав пізнання, етику любові, прийняття і довіру до інших людей, світоглядні почуття і рефлексію особистості. Відповідно, основними ціннісними відносинами, які пов'язують людину зі світом, були визначені: пізнавальне ставлення; моральне ставлення до іншої людини; загальне ставлення до життя і смерті, що має форми трагічного, оптимістичного, комічного, серйозності і мудрості; ставлення до себе як свобода і відповідальність Я в життєвому здійсненні.

Із другої пол. XX ст. розвинулась концепція соціального поглинання особистості. Процеси деперсоналізації в сучасному світі і суспільстві висвітлені моделлю Р. Тарнаса, присвячену кризі свідомості і пізнавального ставлення людини [20]. Основні положення моделі: ставлення людини до світу носить характер життєво важливої залежності; людський розум отримує суперечливу інформацію; у своєму пізнанні людина не може встановити прямого зв'язку зі світом; в екзистенційному сенсі людина не може покинути кордонів світу, вийти з гри зв'язків і відносин із Реальністю; відгукуючись на суперечності у взаємодії зі світом, людина може піти на викривлення внутрішньої і зовнішньої реальності: на подавлення почуття «Я» (апатія, психічна анемія) або, навпаки, на перебільшення і розширення його (нарцисизм, егоцентризм). Існує також стратегія втечі, яка розcinaє особистість в тій чи іншій пристрасті до «зовнішнього»: матеріального споживання, фанатичному захопленні популярною культурою, участю у масових рухах, прихильність до різного роду дивацтв, культів, екстремістських ідей, алкоголю, наркотиків, досвідів жорстокості. Крайньо негативним відгуком на конфлікти зі світом є розвиток у людини невротичних симптомів, які подавляють інтелект. Однак, долаючи капітуляцію перед світом, у людині продовжує діяти прометеївський порив звільнення від влади світу шляхом його дослідження і перетворення.

На підтримку культурного розвитку персоналізму з'явилися психологічні концепції, присвячені *видатній особистості*. О. Старовойтенко вважає, що «вона є критично вираженою *індивідуальністю*, яка реалізує свій *глибинний* потенціал, відкрита до стосунків з *іншими*, володіє сильним творчим Я і рефлексивно присутня в своєму *житті*. Вона відповідальна за все суспільство, здійснює значний культурний вплив, притягує до себе багато людей, які готові самотужно розвиватися разом із нею як зразком персоналізації» [19; 159].

Характерними в цьому сенсі ідеї А. Маслоу [10, 11], А. Менегетті [12], Е. Нойманна [14], О. Шпенглера [23], К. Г. Юнга [27]. Сьогодні для всього світу актуальною є проблема розповсюдження споживацького ставлення до всього поряд із практичним зникненням позитивної творчої індивідуальності. Суспільство страждає від відсутності людей творчих, здатних на духовне, наукове і культурне відродження заради створення вищої культури. У світі відчувається нестача людей творчих, які володіють високим інтелектом. Суспільству не вистачає людей, здатних на видатні звершення. Е. Нойманн розробив модель «Видатної особистості» [14], для якої характерним є спрямування своєї діяльності в різні галузі суспільного життя, у т.ч. у мистецтво, перетворюючи їх за допомогою нових ідей і символів. Несвідоме «Героїчне начало», творчо реалізуючись в особистості, породжує знаменитих митців, вплив яких є масштабним. Творчий процес видатної особистості охоплює не тільки велику кількість об'єктів і суб'єктів людського світу, але й максимум аспектів її власного буття. Своїми ідеями, образами, текстами і виступами видатна особистість може бути провідником кардинальних змін культурних форм і стилів. Видатна особистість – це людина, яка безперервно росте, вдосконалюється. У всьому виявляється її особливе буттєве призначення.

Інтегральні моделі «особистості в культурі» створені багатьма ученими. Американський психолог А. Маслоу намічав *модель глибинних потенціалів особистості* [10, 11], К. Г. Юнг [25] і К. Ясперс [28] – *модель психофункціональних типів особистості*.

Особистість, у розумінні А. Маслоу, вкорінена в самості або системі «психічних здібностей», яка у випадку здорового розвитку індивіда визначає його багатосторонні (пізнавальні, естетичні, творчі) відносини зі світом. Особливо підкреслюється, що самість потенціює активність особистості у відношенні до свого несвідомого, свого «Я» і інших людей. Модель А. Маслоу будується на таких засадах. Кожен із нас володіє внутрішньою сутнісною природою, яку складають: інстинктивні потреби, вроджені таланти, стать, конституція, темперамент, травми виношування і народження. Більша частина внутрішньої

природи є несвідомою, однак їх необхідна динамічна сила – устремління до розвитку, спрага самоактуалізації. Для особистості життя є постійною необхідністю робити вибір, який визначається тим, що являє собою ця особистість в конкретний момент.

О. Старовойтенко розробляє модель гендерних типів особистості; модель Я-констант особистості в культурі; модель культурно-історичного потенціалу особистості [19; 222–259]. Ученою реалізований інноваційний науково-освітній проект, присвячений розробці персонології як «науки синтезу». Спираючись на традиції побудови персонології у світовій науці, авторка розбудовує такі її напрями, як культурна персонологія, персонологія життя і персонологія «Я».

У сучасній гуманітарній науці авторське визначення поняття «персоносфера» запропоноване Г. Хазагеровим: «Персоносфера – це сфера персоналій, образів, сфера літературних, історичних, фольклорних, релігійних персонажів. І в цьому сенсі можна говорити не тільки про національну персоносферу, але і про персоносферу кожної людини, персоносферу соціальної групи, про транснаціональну персоносферу, притаманну тому чи іншому культурному ареалу, і навіть про персоносферу всього людства. Однак, оскільки значна частина персонажів «розмовляюча», найцікавішою насамперед є саме національна персоносфера, в якій інонаціональні і транснаціональні персонажі (біблійні, античні) сприймаються крізь призму національної мови» [22]. Дослідник виводить певні поняття з ряду робіт Д. Ліхачова, в яких останній розмірковує про феномени гомосфери і культуросфери [9; 16, 204–205]. Логіка роздумів Д. Ліхачова зводиться до того, що людина, створюючи середовище проживання, не обмежується діяльністю, що задовільняє вітальні потреби, але створює і духовні цінності. Спираючись на ці думки, а також позицію Л. Гекман, яка вважає, що відсутність терміна «персоносфера» не лишає дослідника можливості його реконструювання з ідеї найменування людиною всього, що її оточує; ідеї сприйняття образів – плодів фантазії геніального творця як наявних, реально існуючих і здатних впливати на свідомість, спосіб життя людини [7], пропонуємо власну інтерпретацію терміну «персоносфера української пісенної естради», який трактуємо як сферу реальних персоналій діячів національної пісенної естради (співаків, композиторів, поетів, продюсерів, звукорежисерів, дизайнерів одягу і т.д.) та сферу створених ними художніх образів і персонажів. Завдяки національній персоносфері української пісенної естради, яка зберігає образи всіх її діячів і образи, створені ними, ми краще розуміємо власну культуру. Така спільна персоносфера об'єднує творчі особистості цього сегменту культури, робить їх зрозумілими один одному, полегшує спілкування з ними. Персоносфера української пісенної естради – це образи тих, кого пам'ятає і повинна пам'ятати спільнота, щоб відчувати свою національну і культурну ідентичність, це візитна картка країни, його жива історія, яка розкаже її своєю творчістю і життям.

Висновки. Отже, аналіз літератури дозволив окреслити різні види персоналістичних моделей, з'ясувати поняття «персоносфера» і на цій основі вибудувати власну інтерпретацію терміну «персоносфера української пісенної естради».

Перспективи подальших досліджень бачаться у поглибленні поняття «персоносфера української пісенної естради», спостереженні взаємозв'язків між реальними персоналіями діячів цієї сфери сучасної культури.

Список використаної літератури

1. **Бахтин М. М.** Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. Москва: Художественная лит., 1975. 504 с.
2. **Бахтин М. М.** Эстетика словесного творчества. Изд 2-е. Москва: Искусство, 1986. 445 с.
3. **Бердяев Н. А.** О назначении человека. Париж: Современные записки, 1931. 320 с.
4. **Бердяев Н. А.** Персонализм и марксизм. *Путь*. 1935. № 48. С. 3–19.
5. **Бердяев Н. А.** Философия свободного духа [предисл. А. Мысливченко]. Москва: Республика, 1994. 480 с.
6. **Бубер М.** Два образа веры [Пер. с нем.; под ред. П. С. Гуревича, С. Я. Левит, С. В. Лёзова]. Москва: Республика, 1995. 464 с.
7. **Гекман Л. П.** Персоносфера этнической вселенной в мифопоэтике народов Сибири: дисс.... д-ра культурологии: 24.00.01 Теория и история культуры. Барнаул, 2006. 319 с.
8. **Лазурский А. Ф., Франк С. Л.** Программа исследования личности в ее отношении к среде. *Избранные труды по общей психологии: К учению о психической активности. Программа исследования и другие работы*. Санкт-Петербург, 2001. С. 124–160.
9. **Лихачев Д. С.** Русская культура. Москва: Искусство, 2000. 439 с.
10. **Маслоу А.** Мотивация и личность. 3-е изд. [пер с англ.]. Санкт-Петербург: Питер, 2016. 400 с.
11. **Маслоу А.** Психология бытия. Москва: Рефл-бук, 1997. 304 с.
12. **Менегетти А.** Проект «Человек». Москва: НФ «Антонио Менегетти», ННБФ «Онтопсихология», 2015. 436 с.
13. **Мунье Э.** Манифест персонализма [пер. с фр., вступит. ст. И. С. Вдовиной]. Москва: Республика, 1999. 559 с.
14. **Нойманн Э.** Происхождение и развитие сознания. Москва: Рефл-бук, 1998. 462 с.

15. *Рубинштейн С. Л.* Избранные философско-психологические труды. Основы онтологии, логики и психологии. Москва: Наука, 1997. 463 с.
16. *Рубинштейн С. Л.* Основы общей психологии. Москва: Учпедгиз, 1946. 650 с.
17. *Рубинштейн С. Л.* Проблемы общей психологии. Москва: Педагогика, 1973. 424 с.
18. *Сартр Ж.-П.* Бытие и ничто. Опыт феноменологической онтологии [пер. с фр., предисл., примеч. В. И. Колядко]. Москва: Республика, 2000. 639 с.
19. *Старовойтенко Е.* Персонология: жизнь личности в культуре: монография. Москва: Академический проект, 2015. 431 с.
20. *Тарнас Р.* История западного мышления («Страсти западного ума») [перевод Т. А. Азаркевич]. Москва: КРОН-ПРЕСС, 1995. 448 с.
21. *Фрейд З.* Массовая психология и анализ человеческого «я». Психология масс: хрестоматия [ред.-сост. Райгородский Д. Я.]. Самара: Издательский Дом «БАХРАХ-М», 2006. С. 131–194.
22. *Хазарегов Г.* Персоносфера русской культуры. *Новый мир.* 2002. № 1. С. 133–145.
23. *Шпенглер О.* Закат Европы. В 2-х т. Т. 1. Закат Европы. Образ и действительность [пер. Н. Ф. Гарелина]. Москва: Мысль, 1998. 663 с. Т. 2. Закат Европы. Очерки морфологии мировой истории [пер. с нем. и примеч. И. И. Маханькова]. Москва: Мысль, 1998. 606 с.
24. *Юнг К.* Очерки по психологии бессознательного [пер. с англ.]. Москва: «Когито-Центр», 2006. 352 с.
25. *Юнг К. Г.* Психологические типы [пер. с нем. С. Лорие, перераб. и доп. В. Зеленским]. Москва: «Университет книга», ООО «Фирма «Изд-ва АСТ», 1998. 720 с.
26. *Юнг К.* Структура психики и архетипы [пер. с нем. Т. А. Ребеко. 2-е изд.]. Москва: Академический Проект, 2009. 303 с.
27. *Юнг К. Г.* Феномен духа в науке и искусстве. *Собр. соч.* Т. 15. Москва: Ренессанс, 1992. 320 с.
28. *Ясперс К.* Общая психопатология. Москва: Практика, 1997. 1056 с.

References

1. *Bahtin M. M.* Voprosy literatury i estetiki. Issledovaniya raznyh let. Moskva: Hudozhestvennaya literatura, 1975. 504 s.
2. *Bahtin M. M.* Estetika slovesnogo tvorchestva. Izd 2-e. Moskva: Iskustvo, 1986. 445 s.
3. *Berdyaev N. A.* O naznachenii cheloveka. Parizh: Sovremennye zapiski, 1931. 320 s.
4. *Berdyaev N. A.* Personalizm i marksizm. *Put.* 1935. № 48. S. 3–19.
5. *Berdyaev N. A.* Filosofiya svobodnogo duha [predisl. A. Myslivchenko]. Moskva: Respublika, 1994. 480 s.
6. *Buber M.* Dva obraza very [Per. s nem.; pod red. P. S. Gurevicha, S. Ya. Levit, S. V. Lyozova]. Moskva: Respublika, 1995. 464 s.
7. *Gekman L. P.* Personosfera etnicheskoj vselennoj v mifopoetike narodov Sibiri: diss.... d-ra kulturologii: 24.00.01 Teoriya i istoriya kultury. Barnaul, 2006. 319 s.
8. *Lazurskij A. F., Frank S. L.* Programma issledovaniya lichnosti v ee otnoshenii k srede. Izbrannye trudy po obshej psihologii: K ucheniyu o psihicheskoj aktivnosti. Programma issledovaniya i drugie raboty. Sankt-Peterburg, 2001. S. 124–160.
9. *Lihachev D. S.* Russkaya kultura. Moskva: Iskustvo, 2000. 439 s.
10. *Maslou A.* Motivaciya i lichnost. 3-e izd. [per s angl.]. Sankt-Peterburg: Piter, 2016. 400 s.
11. *Maslou A.* Psihologiya bytiya. Moskva: Refl-buk, 1997. 304 s.
12. *Menegetti A.* Proekt «Chelovek». Moskva: NF «Antonio Menegetti», NNBF «Ontopsihologiya», 2015. 436 s.
13. *Mune E.* Manifest personalizma [per. s fr., vstupit. st. I. S. Vdovinoj]. Moskva: Respublika, 1999. 559 s.
14. *Nojmann E.* Proishozhdenie i razvitie soznaniya. Moskva: Refl-buk, 1998. 462 s.
15. *Rubinshtejn S. L.* Izbrannye filosofsko-psihologicheskie trudy. Osnovy ontologii, logiki i psihologii. Moskva: Nauka, 1997. 463 s.
16. *Rubinshtejn S. L.* Osnovy obshej psihologii. Moskva: Uchpedgiz, 1946. 650 s.
17. *Rubinshtejn S. L.* Problemy obshej psihologii. Moskva: Pedagogika, 1973. 424 s.
18. *Sartre Zh.-P.* Bytie i nichto. Opyt fenomenologicheskoj ontologii [per. s fr., predisl., primech. V. I. Kolyadko]. Moskva: Respublika, 2000. 639 s.
19. *Starovojtenko E.* Personologiya: zhizn lichnosti v kulture: monografiya. Moskva: Akademicheskij proekt, 2015. 431 s.
20. *Tarnas R.* Istoriya zapadnogo myshleniya («Strasti zapadnogo uma») [perevod T. A. Azarkevich]. Moskva: KRON-PRESS, 1995. 448 s.
21. *Frejd Z.* Massovaya psihologiya i analiz chelovecheskogo «ya». Psihologiya mass: hrestomatiya [red.-sost. Rajgorodskij D. Ya.]. Samara: Izdatelskij Dom «BAHRAH-M», 2006. S. 131–194.
22. *Hazagerov G.* Personosfera russkoj kultury. *Novyj mir.* 2002. № 1. S. 133–145.
23. *Shpengler O.* Zakat Evropy. V 2-h t. T. 1. Zakat Evropy. Obraz i dejstvitelnost [per. N. F. Garelina]. Moskva: Mysl, 1998. 663 s. T. 2. Zakat Evropy. Ocherki morfologii mirovoj istorii [per. s nem. i primech. I. I. Mahankova]. Moskva: Mysl, 1998. 606 s.
24. *Yung K.* Ocherki po psihologii bessoznatelnogo [per. s angl.]. Moskva: «Kogito-Centr», 2006. 352 s.
25. *Yung K. G.* Psihologicheskie tipy [per. s nem. S. Lorie, pererab. i dop. V. Zelenskim]. Moskva: «Universitetskaya kniga», ООО «Фирма «Изд-ва АСТ», 1998. 720 s.

26. **Yung K.** Struktura psihiki i arhetipy [per. s nem. T. A. Rebeko. 2-e izd.]. Moskva: Akademicheskij Proekt, 2009. 303 s.
27. **Yung K. G.** Fenomen duha v nauke i iskusstve. *Sobr. soch.* T. 15. Moskva: Renessans, 1992. 320 s.
28. **Yaspers K.** Obshaya psihopatologiya. Moskva: Praktika, 1997. 1056 s.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПЕРСОНОЛОГИИ ВОКАЛЬНОГО ИСКУССТВА ЭСТРАДЫ

Конвалюк Ульяна Владимировна – асистент, ГВУЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», г. Івано-Франківськ

Исследуются персоналистические модели, предложенные психоанализом, аналитической психологией, структурной психологией, экзистенциализмом, исследователями субъекта и интересубъектности. Акцентируется внимание на культурологическом труде Е. Старовойтенко о жизни личности в культуре, разработке ею персонологии как «науки синтеза». Взяв за основу авторское определение понятия «персоносфера» Г. Хазагерова, предложена личная интерпретация термина «персоносфера украинской песенной эстрады». Благодаря национальной персоносфере украинской песенной эстрады, которая сохраняет образы всех ее деятелей и образы, созданные ими, можно лучше понимать собственную культуру. Такая персоносфера объединяет творческие личности этого сегмента культуры, делает их более понятными друг другу, облегчает общение с ними.

Ключевые слова: персонология, персоносфера, культурология, философия, психология, вокальное искусство эстрады.

THE THEORETICAL PRINCIPLES OF VOCAL VARIETY ART PERSONOLOGY

Konvaliuk Uliana – assistant, State institution of higher education «Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»

We study the personalistic models suggested by psychoanalysis, analytical psychology, structural psychology, existentialism, researchers of subject and intersubjectivity. We focused attention on the culturological work of Olena Starovoitenko on life of personality in culture, and her development of personology as a «science of synthesis». Having taken as a basis the original definition of the concept of «personosphere» by H. Khazagerov that made it possible to offer our own interpretation of the term «personosphere of the Ukrainian vocal variety art». Due to the national personosphere of the Ukrainian vocal variety art, which keeps the images of all performers and images created by them, one can better understand own culture. Such personosphere connects the artistic personalities of this segment of culture, makes them clear to each other and facilitates communication with them.

Key words: personology, personosphere, culturology, philosophy, psychology, vocal variety art

UDC 792.7: 7.071.2: 929 (477)

THE THEORETICAL PRINCIPLES OF VOCAL VARIETY ART PERSONOLOGY

Konvaliuk Uliana – assistant, State institution of higher education «Vasyl Stefanyk Precarpathian National University»

The aim. To analyse the personalistic models suggested by psychoanalysis, analytical psychology, structural psychology, existentialism, researchers of subject and intersubjectivity.

Research methodology. The research methodology consists in application of analysis, synthesis, comparison and generalization methods. The mentioned methodological approach enables disclosure and analysis of the scientific works from different areas of humanitarian sciences that contributed to the establishment of personology as a general science about a personality.

Results. We study the personalistic models suggested by the world leading scientists specializing in psychoanalysis, analytical psychology, structural psychology, existentialism, researchers of subject and intersubjectivity: rejection of life by personality, development of life by personality, personal mediation of conscious-unconscious life, attitude of personality to life, integral models of «personality in culture». We focused attention on the culturological work of O. Starovoitenko on life of personality in culture, and her development of personology as a «science of synthesis». We also have analyzed the original definition of the concept of «personosphere» by H. Khazagerov that made it possible to offer our own interpretation of the concept in the context of the Ukrainian vocal variety art.

Novelty. We have proposed our own interpretation of the term «personosphere of the Ukrainian vocal variety art», which we explain as a sphere of real personalities of the national vocal variety (singers, composers, poets, producers, sound engineers, fashion designers and so on) and sphere of artistic images and characters created by them. Personosphere of the Ukrainian vocal variety art consists of the images of those who is and should be remembered by the community in order to feel their national and cultural identity; this is a visit card of the country, its vivid creativity and life history.

The practical significance. Due to the national personosphere of the Ukrainian vocal variety art, which keeps the images of all performers and images created by them, one can better understand own culture. Such personosphere connects the artistic personalities of this segment of culture, makes them clear to each other and facilitates communication with them.

Key words: personology, personosphere, culturology, philosophy, psychology, vocal variety art.

Надійшла до редакції 14.11.2019 р.